

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

De compositione in Angelico intellectu. cap. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

CONCLUSIO est. Angelus non intelligit componendo & diuidendo, sed simplici conceptu & intuitu cognoscit quaecumque alicui rei conueniunt, aut non conueniunt.

DISPVT. CCXXIII.

An cognoscat angelus rem esse, vel non esse, per compositionem, seu diuisionem.

De compositione in Angelico intellectu, c. 1.

De diuisione in eodem intellectu, c. 2.

CAPVT I.

De compositione in Angelico intellectu.

Notissima apud logicos res est compositio & diuio in cognitione: de qua agit Aristot. 1. lib. de interpret. cap. 1. Est autem compositio affirmatio, qua intellectus vnum de alio enuntiat, quam his propositionibus affirmatiuis explicamus, & similibus; Homo est rationalis, homo est albus, &c. Diuio autem est negatio, qua vnum de alio negamus, & his propositionibus exprimimus, Homo non est equus, homo non est niger. Præsens igitur controuersia est, utrum intellectus Angeli compositione conceptum vnum de alio affirmet: an potius simplici conceptu dicat, & intelligat vnum esse aliud: & de diuisione eadem difficultas est. De compositione autem, de qua in hoc c. differemus, Theologi communiter docent, Angelum intelligere & enuntiare, vnum esse aliud, absque vlla conceptuum compositione, sed simplici tantum intelligentia: ita docent cum S. Thom. in hoc art. Caiet. Et recentiores Thomistæ, Aegidius in 2. d. 3. p. 2. q. 2. art. 3. in principio: Colligitur etiam ex doctrina Durand. in 2. d. 3. q. 3. nu. 7. Affirmat enim, ab Angelo omnia præsentia simul intelligi vnico simplicissimo actu. Hanc sententiam probat S. Tho. quia compositio provenit ex imperfectione luminis intellectus non manifestantis, omnia, quæ rei conuenire possunt, ex quo provenit ut vnico conceptu prædicatum, alio vero subiectum concipiat & inuicem comparans affirmatio vnum de alio componat: cum igitur intellectus Angeli quamcunque rem videns, eodem conceptu cognoscat, quidquid ei conuenire potest: efficitur ut intelligendo non componat. Ego quidem existimo primum ea, quæ sola ratione distinguuntur, non posse ab Angelo per compositionem cognosci aut vnum de alio enuntiare: nam compositio non est, nisi ubi sunt multi conceptus formales diuersi representantes: cum autem intellectus intelligit rem sicuti est, proprio & intuitiuo conceptu non distinguit per plures conceptus formales ea, quæ reipsa sunt idem, ut dist. 118. cap. 2. monstrauimus: ac proinde ut plura non concipit, quæ nos ut plura distinguimus & cognoscimus; sed vnico simplici conceptu rem intelligit: ergo componere non potest ea, quæ nos ut distincta, sola nostra ratione componimus.

Deinde dico, ea omnia, quæ alicui rei conueniunt tanquam proprietates, aut communia accidentia, etiam si distinguantur realiter ab ipso subiecto, cognosci ab Angelo, & de subiecto enuntiare absque vlla compositione: quia probabilius existimo, hæc omnia non intelligi ab Angelo per plures species & conceptus formales, sed per eundem: nam cum intelligat quamlibet rem pro-

prio conceptu, mirum non est, si eodem simplici intuitu intelligat quaecumque illi conueniunt. Bene video, hæc non satis demonstrari posse; quia non est manifestum, Angelum cognoscere plura per vnum simplicem conceptum: tamen hoc videtur esse probabilius, & magis conueniens perspicacitati intellectus angelici; ut tam edicamus angelicum intellectum non componere, nihil obstat, obiecta ipsa, quæ cognoscit, esse reipsa distincta: Nam si hoc sufficeret ad compositionem, etiam intellectus diuinus componeret, quandoquidem plura reipsa distincta cognoscit, & inuicem comparat: sed quia ad rationem compositionis requiruntur plures conceptus formales, & Deus plura obiecta distincta cognoscit eodem simplicissimo conceptu, qui est sua essentia, ideo in ipso nulla est compositio. Eadem igitur ratione in intellectu angeli nulla est compositio, etiam si plura obiecta distincta intelligat, quia vnico simplici conceptu ea simul cognoscit.

Postremo mihi difficile apparet, angelum sine compositione intelligere omnia, quæ de re aliqua possunt enuntiare siue naturalia, siue supernaturalia, siue intrinseca, siue extrinseca: Nam de naturalibus intrinsecis facile defendi potest, nullam in Angelo esse compositionem: hæc enim omnia per vnā speciem & conceptum ab Angelo intelligi, difficile non est. Et quidem de his dixit Caiet. intelligi ab angelo per vnā speciem: huiusmodi sunt anima, & corpus in homine, propriæ passionēs, accidentia communia inseparabilia, separabilia & fortuita. At vero cum Angelus cognoscere possit de re aliqua, accidentia supernaturalia, difficile videtur, absque vlla compositione de re aliqua hæc enuntiare & intelligere, siue ea cognoscatur propria notitia, siue per coniecturam tantum, & per alienas species. Primum quidem si propria specie: quia non debemus, asserere eandem speciem esse rei naturalis & supernaturalis, nisi dicamus, infundi Angelo aliam speciem propriam rei naturalis distinctā ab ea, quam habuit ab initio rei naturalis, per quam cognoscatur simul res naturalis & supernaturalis. Deinde, si res supernaturalis cognoscatur per coniecturā, & per alienas species, videtur difficile, per eandem speciem & conceptum cognosci rem ipsam naturalem proprio & quidditatio conceptu, & rem supernaturalem non proprio & quidditatio, sed alieno, & tamen absque vlla compositione: cur enim dicere debemus in vnā simplicem qualitatem conuenire proprium conceptum vnus rei & non proprium, sed coniecturalem alterius? Quod veto ait Caietan. in artic. 5. huius questionis, supernaturalia cognosci ab Angelo per modum rerum naturalium, & ita in illis etiam non esse compositionem: nescio qua ratione efficaci probari possit.

Præterea cum Angelus non tantum enuntiet de re aliqua ea, quæ ipsi intrinseca sunt, sed res omnino diuersas (nam de vna substantia enuntiat quamlibet aliam specie diuersam) difficile videtur, in his non concedere Angelo compositionem. Porro enuntiare ab intellectu Angeli rem omnino diuersam de alia, manifestum est: quia Angelus non tantum negat rem vnā de alia, dicendo vnā non esse aliam, sed etiam affirmat vnā ab alia differre, & vnā esse alteri contrariam, aut diuersam, aut denique aliquo modo re-

Ddd

lataxx

Alia co-
gnosci ab
Angelo per
compositionem
efficaciter
sua-

Caietani

latam relatione saltem secundi generis: hoc autem videtur fieri non posse per eandem speciem, & conceptum: alioqui angelus haberet speciem vnicā omnium rerum naturalium, quas inuicem referens inuicem etiam prædicare posset per vnicam simplicem conceptum: constaret enim ea tantum simplici conceptu ab Angelo concipi, quorum vnicam tantum haber speciem impressam: nullus autem ex Schola Doctoris Sancti hactenus concessit, dari vnicam speciem in quocumque Angelo omnium rerum creaturarum. Carterum res hæc minoris momenti est, & nobis satis incerta, cum oculum nobis sit, vtrum singulari rerum singulas species, an potius vnam omnium rerum speciem Angelus habeat.

CAPVT II.

De diuisione in eodem intellectu Angeli.

Angelum
sine diuisione
cognoscere
sensere
plures.

AN vero Angelus intelligere possit diuidendo maior est difficultas. In qua quidem Doctores allegati in superiori dubio, qui docent angelum intelligere sine compositione, affirmant etiam, absque diuisione cognoscere; & S. Tho. in præfati articulo plane docet, vno simplici conceptu & intuitu Angelum intelligere rem, & quid ei conuenit, aut ei non conuenit. Quæ quidem sententia mihi difficilis semper visa est. Proponam igitur rationem sumptam ex principijs doctrinæ S. Thomæ, quæ in hac re difficultatem ingerere potest: referamque solutiones aliorum, & si quid in eis fuerit difficultatis, explicabo. Ratio igitur talis est: ex doctrina doctoris Angelici habemus, quemlibet Angelum intelligere plura per vnam speciem, non tamen omnia, etiam si quo perfectior fuerit Angelus, per pauciores species intelligat: ergo non potest vnicō simplici conceptu negare omnes res mundi de homine, quas de ipso non potest enuntiare, vt enim vnum de alio neget, & vtrumque diuisat, simplici cognitione vtrumque apprehendere debet per vnam speciem; quæuis ei go possit vnum animal de alio negare simplici cognitione, si omnium animalium naturas cognoscit per vnam speciem quo adhuc difficile est: tamen quamlibet aliam rem mundi non poterit hoc eodem modo negare absque diuisione, & pluralitate conceptuum: siquidem omnem rem mundi nullus angelus per vnam speciem, atque adeo nec per vnum conceptum expressum intelligit, præter supremum, vt arbitratu Caietani, cuius sententia in hac parte nobis non probatur, vt diximus disput. 203. c. 2.

Solutio ad
quo in Thomæ
mistarum.

Respondent nonnulli Thomistæ, omnes naturas rerum non cognosci ab Angelo per vnam speciem, nec per vnum simplicem conceptum; nihilominus fieri posse, vt Angelus simplici conceptu absque diuisione cognoscat, vnam rem non esse aliam ex his, quas non cognoscit angelus per eandem speciem & conceptum: vt sic constituamus, hominem & equum non cognosci per eandem speciem ab angelo: Nihilominus cognoscere poterit Angelus hominem non esse equum, eo modo, quo sensus omnis sine diuisione iudicat, colorem non esse sonum, percipiens simplici operatione differentiam vnius ab alio.

8.
Responsum.

Verum hoc responsum difficultate non caret. Primum quia si eodem modo indicaret angelus, quo iudicat sensus; sicut in sensu non est veritas,

ARTIC. IV.

aut falsitas sicut in enuntiante: ita nec in Angelo esset, quod est absurdum. Deinde sequeretur, perfectiorem modum cognoscendi esse nostri sensus qui simplici operatione iudicat, vnum non esse aliud, sicut Angelus; quam nostri intellectus, qui absque compositione & diuisione id efficere non potest: aut si dicendum est, sensum non componere, nec diuidere, nec iudicare vnum non esse aliud, sed plura simul diuerso modo intelligere, vt necessario asserendum est: efficitur, alius generis iudicij Angeli esse tribuendum, & alio modo explicandum, quam per iudicium sensus. Posueramus, vt modo dicebamus, sensum tam interior, quam exterior ita simul plura sensibilia diuersa concipere, vt diuersa; vt vnum non referat ad aliud, vel cum illo comparet, sed vnumquodque per se concipiat, & à singulis diuerso modo, & diuersa cognitione immutetur absque vlla inter se relatione: tamen iudicium Angeli quo intelligit, vnum esse aliud, aut non esse, non potest fieri nisi collatione facta inter obiecta, hoc est, vt tale iudicium de illis habeat, debet vnum concipere relatum ad aliud, siue id fiat vnicō conceptu pluribus, & iudicium compositionis, aut diuisionis vtrumque extremum completi debet: nam cum apprehenditur homo & equus & iudicatur intellectus, vnum non esse aliud, & vtroque iudicium habet: ergo si extrema diuisionis non cognoscantur ab Angelo per vnam speciem, & conceptum formalem iudicium de illis absque diuisione non erit: diuisione enim est enuntiatio, qua dicimus, vnum non esse aliud, diuersis conceptibus extremorum inter se collatis.

Secundo respondent alij Thomistæ, intelligi quidem interdictum ab Angelo, & apprehendi per diuersas species, & conceptus formales extrema diuisionis, de quibus angelus iudicat, vnum non esse aliud, vt argumentum factum demonstrat: tamen cum angelus hæc extrema cognoscit collata inuicem & iudicando de illis, vnum non esse aliud: per diuersas species intelligibiles, quas angelus habet de illis, elicere vnum conceptum formalem diuisionis, in quo iudicat, vnum alteri non conuenire. Hoc tamen videtur mihi effugium etiam cogitatum siue fundamento: Nam quoties de diuersitate conceptuum formalium disputamus, non aliunde colligere possumus esse plures conceptus formales expressos, quam ex diuersitate specierum impressarum, & frustra quidem communi- niscimus vnum conceptum formalem non tantum ordine vnum, sed simpliciter vnum, si existimatur ab intellectu virtute plurium specierum: quod enim intellectus per varias species plura ordinate intelligat, non est sufficiens causa, vt exprimat vnam simplicem qualitatem conceptus formalis, sed varios conceptus de varijs rebus cum ordine tamen vnius ad aliud; alioquin & homo etiam per diuersas species necessario exprimeret vnum simplicem conceptum diuisionis, & compositionis, hoc ipso, quod extrema ordinate conciperet: aut si ordinare ea concipere, non est sufficiens causa in homine: in angelo etiam non erit, nisi alia noua addatur, quam debent nobis saltem sarij explicare. Quare hac ratione quasi constitutas Ferrar. 1. contra gent. cap. 55. Concedit etiam in hoc intellectu simplicem conceptum enuntiationis, quo vnum extremum de alio enuntiamus: quod